

До спеціалізованої вченої ради Д 41.884.04
Одеського державного університету внутрішніх
справ за адресою: 65014, м. Одеса, вул. Успенська,
1

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора, заслуженого
діяча науки і техніки України Богатирьова Івана Григоровича на
дисертацію Кавунської Анни Олександрівни «Кримінально-правова та
кримінологічна характеристика дезертирства в Україні» на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08
– кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право

Актуальність теми дослідження При всій складності криміногенної
 ситуації яка склалася в Україні на початку введення воєнного стану,
 правоохоронним органам вдалося стабілізувати ситуацію щодо протидії та
 запобігання злочинності, і водночас розпочати реформування своїх структур.
 Проте напад російської федерації на Україну внес свої корективи.
 Правоохоронні органи вимушенні були переформувати державно-правовий
 контроль над злочинності, оскільки небезпечний її рівень, вимагає активного
 курсу на протидію та запобігання кримінальним правопорушенням з боку
 військовослужбовців Збройних сил російської федерації, так і осіб із числа
 громадян України.

Оскільки дезертирство є одним з найпоширеніших і найбільш
 небезпечних військових кримінальних правопорушень, з боку
 військовослужбовців Збройних сил України варто підтримати дисертанта, що
 даний вид кримінального правопорушення не лише посягає на об'єкт
 кримінально-правової охорони, а й порушує конституційний обов'язок
 громадянина України захищати Вітчизну (ст. 65 Конституції України).

У той же час, у сучасних умовах воєнного стану проблема дезертирства
 у Збройних силах України вимагає принципово нового кримінально-
 правового та кримінологічного підходу щодо його протидії та запобігання.

Вивчення рукопису дисертації Кавунської А.О. «Кримінально-правова та кримінологічна характеристика дезертирства в Україні» дає підстави говорити про те, що даний науковий продукт є одним з перших міждисциплінарних комплексних досліджень дезертирства в Україні у галузі кримінального права та кримінології.

Отже, теми дослідження А.О. Кавунської відповідає спеціальності наукового пошуку. Вона виконана у дослідницькому напрямі кримінально-правової та кримінологічної науки, що принципово обумовлює досягнення наукових результатів та є міцною платформою для нових наукових розробок взагалі та теорії кримінального права і кримінології, зокрема.

З огляду на перелічене, вбачається, що рецензоване дослідження виконане за актуальною тематикою, здійснено глибокий кримінально-правовий та кримінологічний аналіз з обраної теми, зроблено достовірні висновки, сформульовано цінні в теоретичному та практичному плані пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства з питань протидії та запобігання кримінального правопорушення у виді дезертирства, що вчиняється військовослужбовцями у Збройних силах України.

Ступінь обґрунтованості висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих в дисертації, та їх достовірність. Вивчення дисертації Кавунської А.О. «Кримінально-правова та кримінологічна характеристика дезертирства в Україні» у цілому показує, що дисертант керується, враховує та виконує встановлені вимоги та рекомендації, які пред'являються до виконання дисертаційних досліджень, на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, дотримується методів та прийомів дослідження, пов'язує основні положення роботи з напрацьованими теоретичними та емпіричним матеріалом, поглибленим аналізом практики діяльності правоохранних органів, пропозиції зроблені ним на належному науковому рівні.

Заслуговує окремої підтримки достовірність і новизна дослідження, наукова обґрунтованість отриманих результатів і сформованих на їх основі

висновків, які підтверджуються фактичними даними, отриманими шляхом аналізу, вибіркового вивчення законодавчих та відомчих нормативно-правових актів, наукової літератури та інших матеріалів з питань комп'ютерного злочинця.

За результатами дослідження сформульовано низку нових за змістом висновків, узагальнень і пропозицій, зокрема: *вперше*:

- виокремлено шість історичних періодів становлення та розвитку кримінально-правового забезпечення запобігання дезертирству в Україні, що дозволило сформулювати авторське визначення поняття кримінального порушення у виді дезертирства – це умисне протиправне порушення військовослужбовцем встановленого правовими нормами порядку проходження військової служби, шляхом самовільного залишення військової частини або місця служби, а також нез'явлення на службу у разі призначення, переведення, з відрядження, відпустки або з лікувального закладу з метою ухилитися від військової служби та не проходити її в майбутньому взагалі,

- виявлено причини та умови вчинення військовослужбовцями Збройних Сил України та інших військових формувань, які створені відповідно до законодавства про вчинення дезертирства, зокрема в умовах воєнного стану в Україні;

- представлено кримінологічні портрети особистості військовослужбовця, який вчиняє дезертирство в Україні з урахуванням його кримінально-правової та кримінологічної характеристики: 1) у мирний час; 2) у бойовій обстановці 3) в умовах особливого періоду та воєнного стану;

- проаналізовано зарубіжний досвід запобігання дезертирству та встановлено основні напрями вдосконалення вітчизняного законодавства, які перебувають у прямому взаємозв'язку зі змістом сучасних державних стратегій у сфері запобігання злочинності у військовій сфері взагалі та дезертирству зокрема.

удосконалено:

- тлумачення понять «самовільне залишення військової частини або місця служби», «військова частина», «місце служби» та «військовослужбовець»;

- уявлення про детермінанти, що зумовлюють вчинення дезертирства в Україні в мирний час в умовах особливого періоду та воєнного стану;

- підходи щодо визначення основних напрямів запобігання вчиненню дезертирства в Україні;

дістали подальшого розвитку:

- шляхи вдосконалення вітчизняної системи морально-психологічного забезпечення військовослужбовців ЗСУ з урахуванням міжнародного досвіду запобігання дезертирству провідними країнами світу, зокрема учасницями НАТО, які брали безпосередню участь у бойових діях і вирішенні воєнних конфліктів;

- позиція щодо заборони (обмеження) у період воєнного стану на території та в місцях дислокації військових частин і підрозділів ЗСУ та інших військових формувань діяльності релігійних організацій, центральне управління яких розташоване на території країни-агресора, необхідної для уникнення дестабілізуючого впливу на військовослужбовців з боку релігійних організацій, що ведуть активну проросійську діяльність;

- практичні особливості визначення кваліфікуючих ознак дезертирства в Україні;

- наукова позиція, доведена на підставі проведеного аналізу статистичних даних, згідно з якою основними причинами, які кардинально вплинули на зростання кількості вчинення дезертирства в Україні, стали зміна воєнно-політичної ситуації в державі та збільшення кількості військовослужбовців;

- теоретичні положення про морально-психологічні, соціально-демографічні та кримінально-правові ознаки особистості дезертира в Україні й особливості його кримінально-протиправної мотивації. (с. 4-5 рукопису автореферату та с. 25-26 рукопису дисертації).

Варто також звернути увагу і на апробацію результатів дослідження Кавунської А. О., яка основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, оприлюднила у 10 наукових публікаціях, з яких 4 наукові статті у виданнях, що визначені Міністерством освіти і науки України як фахові з юридичних наук, 1 – наукова стаття в періодичному правничому виданні іноземної держави, 5 – тези доповідей на науково-практичних заходах.

У вступі авторка дослідження вірно обґрунтувала вибір теми дисертаційної роботи, визначила мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, розкрила наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, зазначила про їх апробацію, а також вказала структуру й обсяг дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що поділені на шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 259 сторінок, з них основний текст – 189 сторінок. Список використаних джерел включає 246 найменувань (с. 7 рукопису автореферату та с. 27 рукопису дисертації).

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади дослідження дезертирства» містить три підрозділи.

У підрозділі 1.1 «Стан наукового дослідження дезертирства в Україні та його методологія» дисерантка на підставі проведеного аналізу наукових джерел та доробок вітчизняних учених дисертантом вірно встановила недостатність вивчення порушені проблеми, що пов'язано з відсутністю комплексних і сучасних монографічних досліджень, присвячених кримінально-правовій та кримінологічній характеристики лезертирства в Україні, особливо в умовах воєнного стану. Методологію наукового дослідження склав комплекс основоположних принципів, ідей і методів опрацювання яких надало змогу на науково-методологічному рівні здійснити повне і системне дослідження кримінально-правової та кримінологічної

характеристики дезертирства в Україні та створило передумови для розв'язання поставлених завдань.

У підрозділі 1.2 «Генезис становлення та розвитку кримінально-правового забезпечення запобігання дезертирству в Україні» у результаті дослідження історичних джерел, що закріплювали відповіальність за вчинення дезертирства, з'ясовано, що становлення на території сучасної України кримінально-правового забезпечення запобігання дезертирству, було досить складним і непослідовним, що пов'язано з перебуванням українських земель під владою Великого князівства Литовського, московського князівства, а пізніше російської імперії. Завдяки потужному дослідженю дисертант вірно виокремив шість історичних періодів становлення та розвитку кримінально-правового забезпечення запобігання дезертирству в Україні, що дозволило їй сформулювати авторське визначення поняття кримінального порушення у виді дезертирства що і послугувало включити їх в новизну дослідження.

У підрозділі 1.3 «Зарубіжний досвід запобігання дезертирству» при проведенні наукового дослідження, дисертантка з урахуванням наявної воєнно-політичної ситуації в Україні, особливої уваги приділила вивченю зарубіжного досвіду запобігання вчиненню дезертирств провідних країн світу, які безпосередньо брали участь у бойових діях та вирішенні воєнних конфліктів, зокрема США та країн-учасниць НАТО. За результатами дослідження встановлено, що першоосновою системи заходів протидії вчиненню у ЗСУ та інших військових формуваннях дезертирства має стати відповідне морально-психологічне забезпечення військовослужбовців, як комплекс міжнародно-правових, соціально-політичних, психологічних, організаційних та інших заходів, спрямованих на формування та підтримку у військовослужбовців на належному рівні їх національно-патріотичної, морально-психологічної, емоційно-вольової і духовної налаштованості, мотиваційної та функціональної готовності й фахової здатності до виконання поставлених завдань, у першу чергу бойових.

Розділ 2 «Кримінально-правова характеристика дезертирства в Україні» містить три підрозділи.

У *підрозділі 2.1 «Об'єктивні ознаки дезертирства в Україні»* на підставі проведеного аналізу норм чинного законодавства та позицій вітчизняних учених дисерантка вірно довела, що родовий об'єкт дезертирства являє собою встановлений правовими нормами у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, які створені відповідно до законодавства, порядок проходження військової служби. Безпосереднім об'єктом дезертирства визначено встановлений правовими нормами в Збройних Силах України та інших військових формуваннях, які створені відповідно до законодавства, порядок перебування військовослужбовця на військовій службі.

З об'єктивної сторони дезертирство є кримінальним правопорушенням з формальним складом, що може бути вчинене як шляхом дії так і бездіяльності та являється закінченим злочином з моменту як самовільного залишення військовослужбовцем військової частини або місця служби з метою ухилитися від військової служби так із моменту його нез'явлення з тією самою метою на службу у разі призначення, переведення, з відрядження, відпустки або з лікувального закладу, у зв'язку з чим обов'язковою ознакою об'єктивної сторони складу дезертирства є самовільне залишення військовослужбовцем військової частини або місця служби. Варто підтримати позицію дисертанта, що будучи триваочим злочином дезертирство характеризується своєю безперервністю, у зв'язку з чим триває з моменту вчинення військовослужбовцем до моменту його затримання чи повернення.

У *підрозділі 2.2 «Суб'єктивні ознаки дезертирства в Україні»* дисеранткою визначено, що суб'єкт дезертирства є спеціальним – особа яка має статус військовослужбовця, під вона розуміє особу, яка на законних підставах проходить у Збройних Силах України, Службі безпеки України, Державній прикордонній службі України, Національній гвардії України та

інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, Державній спеціальній службі транспорту, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також правоохоронних органах спеціального призначення, посади в яких комплектуються військовослужбовцями, державну службу особливого характеру, що полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України (за винятком випадків, визначених законом), іноземців та осіб без громадянства, пов'язану з обороною України, її незалежністю та територіальною цілісністю.

Доведено, що суб'єктивна сторона дезертирства характеризується виною у формі прямого умислу. Особа, що вчиняє дезертирство, усвідомлює суспільну небезпечність діяння, що характеризується свідомими діями військовослужбовця, вираженими у формі самовільного залишення військової частини або місця служби чи бездіяльністю у виді нез'явлення на службу в разі призначення, переведення, з відрядження, відпустки або з лікувального закладу, чим прямо порушує обов'язки військової служби. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони дезертирства є мета – зовсім ухилитися від військової служби. Не тимчасово на певний строк, а взагалі не проходити її в майбутньому.

У підрозділі 2.3 «Особливості визначення кваліфікуючих ознак дезертирства в Україні» дисертанткою вірно встановлено, що кваліфікуючими ознаками дезертирства є його вчинення: зі збросю; за попередньою змовою групою осіб; в умовах особливого періоду, крім воєнного стану; в умовах воєнного стану та в бойовій обстановці. Результати проведеного аналізу кваліфікуючих ознак дезертирства, норм чинного законодавства позицій вітчизняних учених та практики Верховного Суду України надали можливість їй здійснити їх ґрунтовну характеристику та запропонувати наукове визначення понять «особливий період» та «бойова обстановка».

Розділ 3 «Кримінологічна характеристика та запобігання дезертирству в Україні» містить чотири підрозділи.

У підрозділі 3.1 «Стан і тенденції вчинення дезертирства в Україні» дисертанткою встановлено, що протягом останніх дев'яти років (з 2014-31.12.2022р.) в системі кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби особливе місце посіло дезертирство, кількість вчинення якого лише за 2014 р. зросла більше ніж 212 разів, в порівнянні з 2013 роком, приводом чого стала кардинальна зміна як воєнно-політичної ситуації в державі так і поступове збільшення загальної чисельності Української армії. Упродовж 2015–2022 рр. показник вчинення дезертирства по відношенню до загальної кількості вчинених військових кримінальних правопорушень характеризувався хвилеподібними коливаннями, що залежало від тієї чи іншої фази бойових дій та в середньому складав 11%.

Рекордного темпу зростання вчинення дезертирства набуло з дня проголошення в Україні воєнного стану та лише за 10 місяців повномасштабних воєнних дій з РФ (з 24.02.-31.12.2022р.) в системі військової злочинності склало 23,3%.

У підрозділі 3.2 «Детермінанти дезертирства в Україні» дисертанткою встановлено, що загальну систему детермінант вчинення дезертирства в Україні становить сукупність криміногенних чинників, соціально-психологічного та організаційно-управлінського характеру, які сприяють реалізації кримінально-протиправної діяльності військовослужбовців, спрямованої на ухилення від проходження військової служби.

До основних причин вчинення дезертирства в умовах особливого періоду та воєнного стану дисертантка відносить: отриману військовослужбовцем психологічну травму після участі в бойових діях; небажання проходити військову службу; страх втрати життя чи можливість

бути скаліченим, пораненим чи потрапити в полон (боягузтво); легкодухість; хвороба батьків та членів сім'ї; смерть близької людини; інші сімейні та особисті обставини; нестатутні відносини в колективі військовослужбовців; недостатній контроль за особовим складом військовослужбовців; байдуже ставлення до проблем військовослужбовців командирів, офіцерського та сержантсько-старшинського складу; недоліки у виховній роботі; незадовільні матеріально-побутові умови військової служби; брак дозвілля та відпочинку військовослужбовців; спроба уникнути покарання в результаті вчинення інших кримінальних правопорушень тощо.

За результатами проведеного дослідження дисеранткою спростовано офіційні дані судової статистики, щодо причин вчинення дезертирства, у зв'язку з чим доведено, що у більшості випадків при дачі показів підозрювані та обвинувачені у вчиненні дезертирства дають неправдиві покази, посилаючись на тяжкі сімейні чи особисті обставини, як на основну причину вчинення дезертирства, з метою отримання менш суворого покарання за вчинений злочин.

У підрозділі 3.3 «Характеристика особистості військовослужбовця що вчиняє дезертирство в Україні» дисерантка на підставі дослідження соціально-демографічних ознак особистості військовослужбовця що вчиняє дезертирство в Україні довела, що за національним складом дезертирство вчиняють: 74,6% – українці, 13,2% – росіяни, 12,1% – інші національності. За статтю: 99,1% – чоловіки та 0,9% – жінки. За віком: у віці від 30 до 50 років – 46,7%, у віці від 18 до 25 років – 29,7%, від 25 до 30 років – 21,0%, від 50 до 65 років – 2,6% військовослужбовців. За Освітою: повна вища освіта - 6%, професійно-технічна -33,8%, повна загальна середня - 42%, базова загальна середня - 16,1%, базова вища – 1,6% та початкова загальна – 0,5%. За сімейним станом: неодружені – 57,6 осіб, одружені – 32,8%, перебувають у незареєстрованому шлюбі 2,2%, розлучені – 6,1%, шлюбні відносини фактично припинено – 1,3%.

Мають дітей – 38,6%, з них 1 дитину мають 89,6%, 2 дитини – 8,2%, три дитини – 1,4%, більше ніж 3 дитини – 0,8%. Не мають дітей 61,4% військовослужбовців. За місцем проживання: мешканці міст - 72,4%, сільської місцевості - 27,6%. За місцем роботи до проходження військової служби: робітники – 28,4%, особи, що проходили службу за контрактом, – 18,1%, приватні підприємці – 2,2%, державні службовці – 0,4%, інше – 3,6%. Ніде не працювали – 47,3% опитаних респондентів. За родом військ: Сухопутні війська – 97,9%. За військовим званням: солдат/матрос – 59,4%, старший солдат/старший матрос – 18,3%, молодший сержант/старшина 2 статті – 8,3%, сержант/старшина 1 статті – 5,2%, старший сержант/головний старшина – 2,8%, головний сержант/головний корабельний старшина – 1,8%, старший майстер сержант/старший майстер-старшина – 1,3%, молодший лейтенант – 2,3%, капітан/капітан лейтенант – 0,6%.

У підрозділі 4.3 «Запобігання дезертирству в Україні» дисидентка вірно здійснила аналізу основних заходів запобігання дезертирству в Україні, що дозволило їй виділити на надати грунтовну характеристику трьох основних рівнів: загальносоціального, спеціально-кримінологічного та індивідуально-профілактичного. На підставі вивчення зарубіжного досвіду запобігання дезертирству (на прикладі армії США) доведено необхідність на рівні дивізій та бригад створення відділів охорони психічного здоров'я. Встановлено, що основною метою індивідуально-профілактичного запобігання вчиненню дезертирства в Україні має стати позитивна корекція особистості військовослужбовця, спрямована на зміну його поведінки щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, зокрема в умовах воєнного стану.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи рецензовану дисертаційну роботу Кавунської Анни Олександрівни, варто вказати на наявність у ній певних дискусійних питань, недостатньо аргументованих положень, які варто обговорити під час публічного захисту і запропонувати шляхи їх усунення.

1. У вступі дисертант обґруntовує вибір теми дослідження (на с. 18-19 рукопису дисертації та с. 1-2 автореферату) та наводить потужні статистичні дані, які саме і свідчать про необхідність проведення сучасного комплексного наукового дослідження криміально-правової та кримінологічної характеристики дезертирства в Україні. Таку роботу варто оцінити позитивно, поряд з тим, відсутність посилань на статистичні дані викликають у опонента зауваження, оскільки ці дані є в режимі вільного доступу і на них, варто було б зробити посилання.

2. У підрозділі 1.1. Теоретико-методологічні засади дослідження дезертирства (с. 28-41 рукопису дисертації) на думку опонента є певна дискусія у викладенні автором теоретико - методологічних зasad. Зокрема, дисертант цілком справедливо, ґрунтуючись на результатах проведеного дослідження, показує його теоретичну значимість. З цим варто погодитися і підтримати майбутнього науковця. Поряд з цим, у підрозділі чомусь не сформульовано авторське визначення методологічного інструментарію криміально-правової та кримінологічної характеристики дезертирства в Україні, а здійснено тільки узагальнення, що правильно обрана методологія криміально-правової та кримінологічної характеристики дезертирства в Україні створює не лише оптимальні та ефективні умови для пізнання змісту, об'єкта й предмета наукового дослідження, а і є необхідним елементом наукового пошуку актуальних питань та шляхів до вирішення (с. 41 рукопису дисертації). Водночас, не зазіхаючи на творчій задум дисертанта з огляду на можливі варіанти розгляду теоретико - методологічних зasad дослідження дезертирства в Україні, вдається, що під час публічного захисту варто все ж таки сформулювати власний методологічний інструментарій, що підтверджує інноваційність проведеного дисертантом дослідження.

3. Позитивним, на наш погляд є підрозділ 1.3 «Зарубіжний досвід запобігання дезертирству», оскільки в ньому багато приділено уваги саме кращим практикам запобігання дезертирства у арміях світу. Водночас, дискусійною є позиція дисертантки на с. 68 рукопису дисертації, де вона

не просто приділила велику увагу виокремленню його кращих практик, а й зазначила, що при цьому, інколи не варто ставити за мету цілковиту імплементацію зарубіжного досвіду, оскільки, як показало наше дослідження, подібні запозичення можливі лише з урахуванням як військово-політичної, соціальної та духовної спрямованості держави в цілому, так і специфіки функціонування ЗСУ та інших військових формувань зокрема. Ми підтримуємо таку позицію дисерантки. Однак, на думку опонента А.О. Кавунській у дисертaciї, варто було б зорієнтувати Міністерство оборони України на кращу практику щодо запобігання дезертирства у Збройних силах України, особливо в період воєнного стану не тільки на прикладі США. Варто зазначити, що на с. 205 рукопису дисертaciї дисерантка у висновках дисертaciї у межах спеціально-кримінологічного запобігання дезертирству в Україні, як приклад, зазначає армію США, але чи достатньо прикладу одної країни, варто почути думку авторки під час публічного захисту.

4. На с. 99 рукопису дисертaciї авторка дисертaciйного дослідження зазначає, що як правило, військову службу проходять чоловіки, проте, ч. 11–12 ст. 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» визначають, що «жінки, які перебувають на військовому обліку, можуть бути призвані на військову службу чи залучені для виконання робіт із забезпечення оборони держави у воєнний час. У мирний час жінки можуть бути прийняті на військову службу та службу у військовому резерві тільки в добровільному порядку (за контрактом). Водночас, у рукопису дисертaciї дисерантка не розглядає виконання військової служби жінками у воєнний період, оскільки, вчинення ними дезертирства тягне за собою кримінальну відповідальність. Опонент вважає, що дане зауваження може бути предметом окремого дослідження, але під час публічного захисту на нього варто звернути увагу.

5. Важливим для проведеного дослідження є підроздiл 3.4 «Запобігання дезертирству в Україні» (с. 176-194 рукопису дисертaciї). Грунтовне його

вивчення показало, що на даний час у Збройних силах України відсутня стратегія запобігання та протидії кримінальним правопорушенням, які вчиняють військовослужбовці, зокрема і дезертирству. Поряд з цим, дисертантка не звернула на це увагу і не запропонувала своє бачення щодо її розробки і прийняття. На думку опонента, це б показало високий рівень не тільки дослідження, а і авторське бачення проблеми в майбутньому.

6. На думку опонента дискусійним у цьому підрозділі є трьохрівневий рівень запобігання дезертирству в Україні, оскільки кримінологічна наука запропонувала враховувати і четвертий рівень регіональний, авторка могла б звернути на це увагу, оскільки у період воєнного стану він відіграє важливу роль у запобіганні дезертирства.

7. На с. 189 рукопису дисертації дисертантка за результатами дослідження встановила, що окремим напрямом організаційно-управлінської профілактики дезертирства в Україні має стати максимально наближене до стандартів НАТО покращення організації військової служби, що має стосуватися як сержантсько-старшинської роботи так і діяльності офіцерського складу ЗСУ та інших військових формувань. З таким висновком дисертантки варто погодитися. Водночас, які саме напрямки профілактики дезертирства в Україні можна взяти із стандартів НАТО в рукописі дисертациї не описано, а це дуже важливо, оскільки їх можна впровадити в діяльність Збройних сил України.

Інші виявлені в дисертації положення дискусійного характеру не несуть у собі великої науково-практичної значимості.

Відсутність порушення академічної добросесності. Дисертація є самостійним науковим дослідженням, в якій відображені власні ідеї і напрашовання авторки, що дозволило вирішити поставлені у роботі завдання. Робота містить теоретичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Використані в дисертаційному дослідженні ідеї і положення науковців мають відповідне посилання і використані з метою підкріplення ідей авторки.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Кавунської А.О. «Кримінально-правова та кримінологічна характеристика дезертирства в Україні» є завершеною, кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто авторкою, містить висунуті нею раніше не захищенні наукові положення та отримані нові науково обґрунтовані теоретичні результати в галузі кримінального права та кримінології. Дано дисертація відповідає пп. 9, 10, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за №607 від 15.07.2020), що дає підстави для присудження її авторці - Кавунській Анні Олександровні наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент:

професор кафедри
кримінально-правових та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко - гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

І.Г. Богатирьов

